

Asia: TK/2330/00.07/2024, LUKE/2820/07 00 02 00/2024

Lausuntopyyntö tilastotuotannon muutoksista

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentit muistioon ja sen vaikutuksiin

Teollisuusliitto pitää suunniteltuja lakkauttamisia ja muutoksia merkittävän haitallisina. Muistutamme hallituksen suunnittelemasta sovittelujärjestelmän muutoksesta, jossa lähtökohtana on rajoittaa valtakunnan sovittelijan toimivaltuuksia ja pyrkimystä muodostaa yleinen palkkalinja koskemaan koko kansantaloutta.

Tällöin kansantaloutta koskevilla faktapohjaisella tilastotiedolla on äärimmäisen suuri merkitys ja oletettavasti tiedontarve tulevaisuudessa kasvaa. Kyseinen tieto on välttämätön ja korvaamaton osa yli 2 miljoonaa palkansaajaa ja heidän palkkatasoaan koskevassa päätöksenteossa.

Usein viitataan esimerkiksi Ruotsin malliin, jonka osalta on korostettu kaikkien osapuolten yhdessä muodostamaa tilannekuvaa kansantalouden kilpailukyvyystä, palkkakehityksestä ja palkankorotusvarasta.

Tältäkin osin Suomi näyttää menevän päinvastaiseen suuntaan pois pohjoismaisesta mallista ja hallituksen esitys on ristiriidassa sen omien tavoitteiden kanssa.

Tilastotuotannon muutoksia esitetään sellaisiin Tilastokeskuksen tilastoihin, joihin suunniteltuja muutoksia ei voi pitää hyväksyttävänä. Ne ovat Teollisuusliiton toiminnan ja laajemmin koko palkansaajapuolen tiedonsaannin kannalta olennaisia. Nämä tilastot on listattu lausunnossa jäljempänä.

Kommentit aihealueen 1. Talous ja globalisaatio tilastojen muutoksiin

Konkurssit ja yrityssaneeraukset (Tilastokeskus)

Tämän tilaston osalta ei ole syytä muuttaa julkaisutiheyttä. Tilasto on hyvä suhdannemittari, ja se on käytössä Teollisuusliitossa ja yleisesti. Muutos julkaisutiheyteen heikentää tiedonsaantia merkittävästi.

Kommentit aihealueen 3. Yhteiskunta ja yhdenvertaisuus tilastojen muutoksiin

Yksityisen sektorin tuntipalkat (Tilastokeskus)

Muutos kohdistuu kaikkiin sektorikohtaisiin palkkatilastoihin, joista Teollisuusliiton kannalta olennaisin on yksityisen sektorin kuukausipalkat -tilasto. On hyvä, että palkkarakennetilastoja on saatavana yhtenäisellä käsitteistöllä. Erillisten tiedonkeruiden lakkauttamista tulee harkita huolella. Käytännössä EK:n tiedonkeruu tuottaa sen perustiedon, jolle palkkarakenneaineistot perustuvat. Lisätiedonkeruita tekee Tilastokeskus pk-yritysten piiristä.

Tarkkoja palkkatietoja, työaikaääriä ja muita työsuhteeseen (ja yksittäisen työntekijän tilinauhaan) sisältyviä tietoja on mahdollista saada parhaiten juuri työnantajilta. Heillä on kaikki tieto. Eri asia on, ilmoittavatko työnantajat tietonsa tiedonkerääjille tai Tulorekisteriin. Ja jos työnantajat nämä tiedot ilmoittavat, onko tieto oikeellista. Jos on vähäininkin epäily siitä, että kaikkea tarpeellista palkkatietoa palkkarakenneaineistojen tuottamiseen ei saada Tulorekisteristä, ei kuukausipalkkatilastojen koontitapaa tule muuttaa.

Teollisuusliitossa on ollut käytössä Tulorekisteriaineistot liiton toimialoilta vuoden 2023 alkupuolelta. Tulorekisterin ongelmina ovat juuri virheelliset tai varmistamattomat tulotiedot. Lisäksi palkkarakenneaineiston muodostamiseksi on olennaista saada tietoa myös työntekijän tekemästä työajasta. Ja vielä tarkemmin: tehdystä normityöajasta, ylitöistä ja lisätöistä.

Nykyisin työaikatietoja ei kirjata Tulorekisteriin. Tulorekisteriä tulisi kehittää siten, että työnantajat veloitetaan kirjaamaan työaikatiedot tarkalleen rekisteriin laittamalla ko. kohta pakolliseksi. Lisäksi Tulorekisteriin vietävien palkkatietojen tulisi olla oikeellisia ja tarkkoja. Tällä Teollisuusliitto tarkoittaa, että Tulorekisteritiedoista voidaan tuottaa palkkatietoja sentilleen per tunti tarkalleen.

Joten jos tiedontuottamista aiotaan muuttaa, olisi Tulorekisteriä kehitettävä edellä esitettyyn suuntaan. Muuten tieto sumenee, ja siihen jää virheitä ja puutteita. Tulorekisterin tietojen ilmoittamista ja käyttämistä säätelee laki tulotietojärjestelmästä. Näin ollen tätä lakia tulisi täsmentää pakollisten tietojen osalta.

Lisäksi laajempi ongelma liittyy ylipäätään työntekijäpuolen mahdollisuuteen saada palkkatietoja. Moni työnantajapuolen neuvottelukumppani ei näitä tietoja jaa työntekijäpuolen kanssa. Näin on myös monien Teollisuusliiton työehtosopimusneuvottelukumppanien kohdalla. Epäsuhta on melkoinen: työnantajapuolella on kaikki palkka- ja työaikatieto, työntekijäpuolella vain se, mitä on saatavana tai ostettavissa.

Tällainen epäsuhtainen asetelma ei edistä yleissitovien eikä yrityskohtaisten työehtosopimusten neuvottelemista. Ylipäätään palkkatiedon luotettavuuden ja saatavuuden heikentäminen eivät myöskään edistä palkka-avoimuutta. EU:n palkka-avoimuusdirektiivin tarkoituksena on edistää palkitsemisen läpinäkyvyyttä ja sukupuolten välistä palkkatasa-arvoa. Jos saatavana olevat palkkatiedot ovat epätarkkoja, ovat myös palkkatasa-arvoa koskevat laskelmat epätarkkoja.

Palkka-avoimuusdirektiivi ei Suomessa ole osa kansallista lainsäädäntöä, mutta vuoden 2027 mennessä se tulee saattaa voimaan. Orpon hallitusohjelmassa todetaan, että palkkatasa-arvo tullaan kehittämään minimimäärässään. Toisin sanottuna palkkauksen avoimuutta, läpinäkyvyyttä ja tasa-arvoa naisten ja miesten välillä edistetään niin vähän kuin vain direktiivi antaa mahdollisuutta.

Palkka-avoimuutta ei tule heikentää, eikä palkkatasa-arvon seuraamista haitata. Myöskään työntekijäpuolen mahdollisuutta saada luotettavaa palkkarakennetietoa ei tule vähentää. Näkisimme Teollisuusliitossa, että sektorikohtaisten tuntipalkkatietotilastojen tuottaminen on edellä mainituista syistä pidettävä ennallaan. Muutos ilman edellä esiin nostettuja edellytyksiä heikentää tiedonsaantia merkittävästi. Koska niistä ei ole varmuutta, Teollisuusliitto ei kannata palkkarakennetilastojen heikentää tiedonsaantia merkittävästi

Työolot (Tilastokeskus)

Työolot-tilasto on tuotettu viiden vuoden välein. Sen tarkoituksena on seurata palkansaajien työolojen muutosta. Tilasto kattaa fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset työympäristötekijät, joiden avulla voidaan mitata työelämän muutosta ja työn kuormitustekijöitä.

Työolot-tietoja hyödynnetään niin työsuojelutoimia suunniteltaessa kuin erilaisista kriisitilanteista opittaessa. Esimerkiksi etätöiden yleistyminen koronakriisin myötä on esimerkki poikkeustilanteesta, joka on laajasti vaikuttanut suomalaisten työntekoon työpaikoilla. Teollisuusliitossa työolotietoja hyödynnetään muun muassa työsuojelukyselyjen laadinnassa.

Mitään muuta tai vastaavaa tietoa työoloista ei ole saatavana. Vaikka Työolot-tilaston tekemistä ei edellytetä laeilla, ei sitä tule lakkauttaa. Toki tilaston keruutapaa voidaan kehittää, mutta

lakkauttaminen tarkoittaa pysyvää aukkoa suomalaisten työpaikkojen työolojen seurantaan. Lakkauttaminen heikentää tiedonsaantia merkittävästi.

Kommentit aihealueen 4. Kestävä kehitys ja ympäristö tilastojen muutoksiin

Luken tilastot

Tilastotuotannon lakkautuksia tai muutoksia esitetään sellaisiin Tilastokeskuksen tilastoihin, joihin emme Teollisuusliitossa soisi kajottavan. Teollisuusliiton jäsenistä osa työskentelee metsätaloudessa ja puutuotealoilla kotimainen puu on keskeinen raaka-aine. Näihin liittyvät tilastot ovat olennainen osa, kun muodostetaan kokonaiskuvaa niin metsätalouden kehityksestä kuin puutuoteteollisuuden tuotantoon liittyvistä asioista. Nämä tilastot ovat:

Yksityismetsätalouden liiketulos (Luke)

Tätä tilastoa käytetään alan työehtosopimusneuvotteluissa eli tilasto on tärkeä metsätalouden tulonjaon kannalta. Teollisuusliitto ei kannata tämän tilaston lakkauttamista, sillä se heikentäisi tiedonsaantia merkittävästi.

Metsä sijoituskohteena (Luke)

Tälle tilastolle on käyttöä, sillä metsänhakuut ja ilmastotoimet ovat politiikkatoimien kohteena. Vihreän siirtymän edistämiseksi on saatava myös oikeaa tietoa metsänomistuksesta. Jos tilasto lakkautetaan, niin vastaavaa tietoa ei ole muualta saatavana. Tilaston lakkauttaminen heikentää tiedonsaantia merkittävästi.

Energiapuun kauppa (Luke)

Tämän tilaston osalta ei ole syytä muuttaa julkaisutiheyttä. Tilastolle on käyttöä Teollisuusliitossa energia- ja metsätalouskeskustelussa. Muutos julkaisutiheyteen heikentää tiedonsaantia merkittävästi.

Koikkalainen Mikko
Teollisuusliitto ry.